

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-27>

УДК 338.48 (477)

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ

DUAL EDUCATION AS A TOOL FOR THE INTEGRATION DEVELOPMENT OF HOTEL CHAINS

Шикіна Ольга Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5294-3367>**Кузнєцова Оксана Вікторівна**аспірантка,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0574-2302>**Shykina Olga, Kuznietsova Oksana**
Odesa National Economic University

Стаття досліджує сутність дуальної освіти як інструменту інтеграційного розвитку готельних мереж. Дослідження аналізує ефективність цієї форми здобуття вищої освіти, визначає виклики та переваги для навчальних закладів та готельних підприємств. Особливий акцент робиться на проблемі нестачі кваліфікованого персоналу у готельній галузі та шляхах вирішення цього питання через впровадження дуальної освіти. Розглядається наявний досвід організації навчання персоналу на базі готельних мереж Marriott, Accor, Hilton, Premier International та Optima Hotels & Resorts. Аналітичний огляд і приклади успішних реалізацій дуальної освіти ТДАТУ, ДТЕУ, НУХТ, ЗНУ, ЧДТУ, ЛТЕУ, ВНУ ім. Лесі Українки та ЛНТУ допомагають визначити перспективи цієї освітньої стратегії в контексті українського готельного бізнесу.

Ключові слова: дуальна освіта, дуальність, форми здобуття освіти, готельні мережі, інтеграційні процеси.

This article explores the essence of dual education as an instrument for the integration development of hotel networks. The research delves into the effectiveness of this form of higher education, identifying challenges and advantages for educational institutions and hotel enterprises. A particular emphasis is placed on addressing the shortage of qualified personnel in the hotel industry through the implementation of dual education. The article examines existing experiences in organizing staff training within hotel chains such as Marriott, Accor, Hilton, Premier International, and Optima Hotels & Resorts. This analysis serves to enrich the understanding of successful dual education implementations in real-world scenarios. Analytical reviews and successful implementation examples of dual education at institutions including Tavria State Agrotechnological University named after Dmytro Motornyi, State University of Economics and Trade, National University of Food Technologies, Zaporizhzhia National University, Cherkasy State Technological University, Lviv Trade and Economic University, Volyn National University named after Lesia Ukrainka, Lviv National Technical University contribute to outlining the prospects of this educational strategy within the context of the Ukrainian hotel business. These instances contribute to delineating the prospects and effectiveness of this educational strategy within the landscape of the Ukrainian hotel business. The study evaluates the impact and success of dual education in effectively addressing the pervasive challenges associated with personnel shortages in the dynamic hospitality sector. It underscores the importance of fostering collaborative endeavors between academic institutions and industry stakeholders to navigate and overcome the complexities inherent in addressing workforce challenges. By elucidating successful implementations and establishing collaborations with major hotel networks, this article seeks to offer insights into the benefits and future trajectories that dual education holds for the Ukrainian hotel industry. The analysis of experiences aim to inform and guide future endeavors in shaping the landscape of education and workforce development within the dynamic hospitality sector.

Key words: dual education, duality, forms of education, hotel networks, integration processes.

Постановка проблеми. У сучасних умовах готельна галузь України стикається з серйозними викликами, серед яких проблема нестачі кваліфікованого персоналу. Розмаїття завдань та вимог, що пред'являються до працівників у цьому секторі, вимагає наявності не лише теоретичних знань, але й практичного досвіду. В цьому контексті, важливим рішенням стає впровадження дуальної освіти у системі навчання, спрямованої на готельний бізнес. Проте, не зважаючи на потенційні переваги дуальної освіти, в Україні ця форма здобуття вищої освіти стикається з численними викликами та обмеженнями. Серед яких стає питання ефективності відповідності вимогам готельних компаній освітніх програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації в сфері дуальної освіти та інтеграційних процесів у готельних мережах вказують на високий рівень інтересу до проблеми підготовки персоналу у готельному бізнесі. Декілька ключових джерел відзначаються своєю актуальністю та важливістю в контексті подальшого розвитку цієї області. Автори Марценюк Л. В., Груздев О. В. [3] займались дослідженням ефективності дуальної освіти як інструменту поєднання теорії та практики. Автори визначають ключові аспекти вдосконалення підготовки персоналу в готельній галузі та вказують на можливі шляхи розв'язання цих проблем. Автор роботи, Кашинська О. [6], вивчала актуальні питання, пов'язані з організацією тренінгових програм для навчання персоналу готелів. Робота детально визначає ключові аспекти, спрямовані на вдосконалення підготовки персоналу у готельній сфері через впровадження елементів дуальної форми здобуття вищої освіти. Ці публікації представляють різні аспекти та підходи до проблеми підготовки кадрів у готельному бізнесі, розширюючи розуміння ефективних стратегій та методів. Вони становлять підставу для подальших роздумів та досліджень у галузі дуальної освіти в готельних мережах.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз впровадження дуальної освіти в готельних мережах України, зокрема в системі вищої освіти, визначення ефективності дуальної освіти як інтеграційного інструменту для розвитку кваліфікованого персоналу у готельній галузі, виявлення викликів та переваг дуальної форми освіти для навчальних закладів та готельних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дуальна освіта – це система під-

готовки фахівців, яка поєднує теоретичне навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на робочому місці від підприємства. Термін «дуальний» походить від латинського слова «dualis», що означає «подвійний». Подвійний характер даної системи проявляється у теоретичному та практичному напрямку. Де теоретична підготовка здобувачами освіти отримується шляхом вивчення теоретичних основ та фундаментальних знань з обраної спеціальності в закладі освіти. А практична підготовка здобувачів освіти набувається шляхом відточування практичних навичок та досвіду роботи за обраною спеціальністю безпосередньо на робочому місці від підприємства [1].

Витоки дуальної освіти сягають Середньовіччя, коли ремісники навчали своїх учнів ремеслу, поєднуючи теоретичні знання з практичною підготовкою. Ця система здобуття освіти була дуже ефективною, адже вона дозволяла учням набувати не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, необхідних для роботи [2].

У XVI столітті в Німеччині з'явилися перші ремісничі цехи, які брали на себе відповідальність за підготовку кадрів. Цехи розробили систему навчання, яка поєднувала теоретичні заняття в школі з практичною підготовкою в майстерні. Ця система стала основою для розвитку дуальної освіти в Німеччині.

У XIX столітті дуальна освіта почала розвиватися в інших країнах Європи, таких як Швейцарія, Австрія та Франція. У цих країнах також були створені системи навчання, які поєднували теоретичні заняття в школі з практичною підготовкою на підприємстві.

У XX столітті дуальна освіта отримала широке визнання в світі. Її впровадили в багатьох країнах світу, таких як США, Канада, Японія та Південна Корея.

В Україні дуальна освіта почала розвиватися відносно недавно. У 2014 році був прийнятий Закон України «Про освіту», який визначив дуальну освіту як одну з форм здобуття освіти. Наразі в Україні дуальна освіта впроваджується в системі профтехосвіти та вищої освіти [3].

Основними причинами поширення дуальної освіти стали необхідність наближення підготовки фахівців до актуальних потреб ринку праці. У сучасних умовах окремі сфери розвиваються такими стрімкими темпами, що навчальні заклади фізично не встигають адаптуватися до змін. Тому залучення викладачів практиків, навчання на підприємстві,

підвищення кваліфікації викладачів на дієвих підприємствах за реальною програмою – це вихід для таких сфер, як ІТ, де зміни відбуваються постійно та навчання у фахівців не зупиняється ніколи. Як наслідок виходить питання зменшення розриву між теорією та практикою. ЗВО забезпечує теоретичну та практичну підготовку у пропорції 60/40%, компанії-роботодавці мають змогу надати для навчання здобувачів вищої освіти пропорцію теоретичної та практичної підготовки 20/80%. Виходить, що тільки у співпраці може бути сформований висококваліфікований фахівець. Важливою рушійною силою впровадження дуальної освіти у окремо взятих ЗВО є підвищення конкурентоспроможності їх випускників, тобто здобувачі освіти, які пройшли дуальну підготовку, мають кращі шанси на працевлаштування, адже вони вже володіють практичним досвідом роботи. Це підвищує позицію самого ЗВО серед інших аналогічних закладів, через зміцнення співпраці між закладами освіти та підприємствами [3].

Для здобувача вищої освіти основними перевагами дуальної освіти є набуття практичних навичок та досвіду роботи за обраною спеціальністю, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, можливість працевлаштування на підприємстві, де проходила практична підготовка. Але присутні і імовірні негативні сторони, до яких здобувач має бути готовим – ризик експлуатації здобувачів освіти, які проходять практичну підготовку на підприємстві, що може проявлятися у відсутності гідної оплати праці або у інших формах експлуатації.

Переваги організації дуальної освіти для закладів вищої освіти – можливість модернізувати навчальні програми з урахуванням потреб ринку праці, підвищити якість підготовки фахівців, зміцнити зв'язки з підприємствами. Але перша та сама нагальна проблема організації дуальної освіти для закладу вищої освіти – це відсутність попиту від підприємств на участь в дуальній освіті.

З боку компанії дуальна освіта має свої переваги – можливість самостійно готувати кадри, які відповідають їхнім потребам. Тобто здобувач вищої освіти навчається вже по стандартах конкретної компанії і перенавчати на підприємстві його вже немає необхідності, зниження витрат на пошук та підбір персоналу, бо всі здобувачі, що навчаються на підприємстві за дуальною формою будуть потенційними працівниками у майбутньому. Також можемо додати до позитивних сто-

рін – імовірність підвищення продуктивності праці. Негативними сторонами цієї форми освіти для підприємства є необхідність додаткового фінансування та складність процесу узгодження всіх документів та процедур щодо впровадження дуальної форми навчання. Інколи саме через такі перепони компанії не прагнуть бути залученими до дуальної форми освіти, бо їх потреба у працівниках у кількісному вимірі не виправдовує всі складності з якими доведеться зіштовхнутися.

Асоціація готелів та курортів України (UHRA) у партнерстві з найбільшим порталом інтернет-рекрутингу robota.ua та за підтримки Готельної школи Smart Education Hotel School підвели підсумки національного онлайн-опитування щодо стану ринку праці в готельному секторі України у 2023 році [5].

Результати висвітлили нагальну нестачу персоналу в закладах розміщення через масову міграцію, що охоплює як еміграцію біженців з країни, так і внутрішнє переміщення окремих осіб.

Ключові рекомендації включають перегляд заробітної платні для збереження кадрів та постійне навчання для належної якості сервісу.

Галузева консолідація має вирішальне значення, а заклади з чітким довгостроковим планом післявоєнної кадрової політики отримують конкурентну перевагу на ринку праці, створюючи нематеріальний актив компаній [5].

Саме через питання нестачі кваліфікованого персоналу дуальна освіта стає більш доцільною для інтеграції готельних мереж

Рис. 1. Підходи до дуальної освіти з позиції її учасників

Джерело: [4]

[6]. Існують приклади спроб готельних мереж самостійно організувати навчання персоналу та потенційних кандидатів за власними стандартами, але, як ми зазначали раніше – це дає не системне рішення питання якості освіти. У таблиці 1 наведемо існуючі приклади організації навчання у готельних мережах, що отримали освітлення в мережі Інтернет. Крім того є приклади організації навчання, де це питання наближене до корпоративної таємниці, тому не висвітлюється в офіційних джерелах.

Нами було проаналізовано акредитаційні справи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 241 «Готельно-ресто-

ранна справа», що є у відкритому доступі, наявність зазначення впровадження дуальної освіти у ЗВО (див. табл. 2). Щонайменше два заклади, а саме Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного та Державний торговельно-економічний університет зазначили, що повноцінно застосовують дуальну форму освіти для підготовки бакалаврів з «Готельно-ресторанної справи». Інші наведені у таблиці ЗВО вказали, що застосовують елементи дуальної форми освіти.

З 2021 року у ДТЕУ (КНТЕУ) за ОП «Готельно-ресторанна справа» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійсню-

Таблиця 1

Існуючі кейси впровадження навчання у готельних мережах

№ з/п	Назва готельної мережі	Назва навчального продукту	Опис
1	Marriott	Marriott University	Навчальний ресурс де працівники можуть здобувати нові знання та навички в різних галузях готельного бізнесу.
2	Accor	Accor Academy	Навчальний ресурс, який надає навчання та розвиток персоналу в різних сферах.
3	Hilton	Hilton University	Навчальний ресурс, що пропонує різні навчальні програми та ресурси для працівників готелів мережі.
4	Premier International	Вища школа готельного бізнесу (ВШГБ)	Комплексний інтенсивний курс навчання готельєрів, розроблений експертами готельного оператора мережі готелів Premier, який складається з 19 тем, 23 дні, 184 години.
5	Optima Hotels & Resorts	Online Hotel School	Навчання форматі тренінгів для уже працюючих співробітників, так і у форматі школа за фахом упродовж трьох місяців.

Джерело: [7]

Таблиця 2

Існуючі кейси впровадження дуальної форми освіти у ЗВО за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» за першим (бакалаврським) рівнем освіти

№ з/п	Назва ЗВО	Ступінь впровадження	Дата
1	ТДАТУ	Дуальна освіта	3 2019 р.
2	ДТЕУ	Дуальна освіта	3 2021 р.
3	НУХТ	Елементи дуальної форми освіти	3 2018 р.
4	ЗНУ	Елементи дуальної форми освіти	н.д.
5	ЧДТУ	Елементи дуальної форми освіти	н.д.
6	ЛТЕУ	Елементи дуальної форми освіти	н.д.
7	ВНУ ім. Лесі Українки	Елементи дуальної форми освіти	3 2020 р.
8	ЛНТУ	Прийнято концепцію та дорожню карту впровадження дуальної форми освіти	3 2020 р.

Джерело: [8]

ється підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою навчання. Сформована структура ОП 241 «Готельно-ресторанна справа» та навчальний план пристосовані для здобуття освіти за дуальною формою та відповідає Положенню про дуальну освіту КНТЕУ та Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [8]. Така форма навчання передбачає не менше 30% обсягу аудиторних занять, що проводяться на підприємствах на реальних сервісно-виробничих процесах, роботи у клієнтському середовищі, знайомства зі специфікою організації роботи операційних систем суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу. Були укладені партнерські угоди з готельною мережею «Ramada Encore Kiev» щодо організації практичного навчання на потужностях діючого об'єкту. Стейкхолдери виявили велику професійну зацікавленість у співпраці з кафедрою та готовність навчати професійним практичним навичкам на власній матеріально-технічній базі із залученням до навчального процесу.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження підтверджує, що дуальна освіта є ефективним інструментом інтеграційного розвитку готельних мереж. Її основна ідея полягає в поєднанні теоретичного навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на робочому місці, що дозволяє здобувачам освіти отримати не лише фундаментальні знання, а й практичні навички, необхідні для висококваліфікованої роботи у сучасних готельних умовах. Готельні мережі отримують

можливість самостійно готувати кадри з урахуванням власних потреб, що призводить до підвищення продуктивності праці та зменшення витрат на пошук та адаптацію персоналу. Незважаючи на переваги, дуальна освіта стикається з викликами, такими як потреба в додатковому фінансуванні для впровадження та ускладненням узгодження документів. Для компаній це може бути необхідність інвестувати час та кошти в процес впровадження. Результати опитування вказують на актуальність дуальної освіти у готельній галузі, зокрема через нагальну нестачу кваліфікованого персоналу. Інтеграція цієї форми освіти може стати ефективним рішенням для забезпечення готельних мереж кваліфікованими кадрами.

Деякі заклади вищої освіти в Україні вже успішно впроваджують дуальну освіту у готельно-ресторанній справі, співпрацюючи з готельними мережами та забезпечуючи студентам практичний досвід на реальних об'єктах. Зазначимо, що готельні мережі можуть стикатися з викликами, такими як складність узгодження освітніх програм з корпоративними стандартами та витрати на впровадження дуальної освіти. Проте, переваги у забезпеченні якісного персоналу та підвищенні продуктивності можуть вагомо переважити ці труднощі. Дуальна освіта має потенціал стати ключовим інструментом для інтеграції готельних мереж, забезпечуючи їм висококваліфікований персонал і сприяючи розвитку готельної галузі в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0929-23#Text> (дата звернення: 03.03.2024).
2. Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.03.2024).
3. Марценюк Л. В., Груздев О. В. Дуальна освіта як засіб ефективного поєднання теорії та практики. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 58–65. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.3.58 (дата звернення: 03.03.2024)
4. Що таке дуальна освіта. Буклет від USAID. URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine> (дата звернення: 03.03.2024).
5. Дослідження ринку праці в готельному ринку праці України у 2023 р. URL: https://uhra.com.ua/2023/12/29/uhra_results/ (дата звернення: 03.03.2024).
6. Кашинська О. Упровадження елементів дуальної форми здобуття вищої освіти в підготовку фахівців готельно-ресторанної справи. *Scientific achievements of modern society. Abstracts of the 9th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom, 2020. P. 569 – 576. URL: <http://sci-conf.com.ua> (дата звернення: 03.03.2024).
7. Шикіна О. Корпоративна освіта як ознака інтеграційних процесів у готельних мережах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-123>
8. Акредитаційні справи на порталі Національного агентства забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://public.naq.gov.ua/>

REFERENCES:

1. Polozhennia pro dualnu formu zdobuttia fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity [Regulations on the dual form of professional pre-higher and higher education]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0929-23#Text> (accessed March 3, 2024)
2. Kontseptsii pidhotovky fakhivtsiv za dualnoi formoiu zdobuttia osvity [Concepts of training specialists according to the dual form of education]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text> (accessed March 3, 2024)
3. Martseniuk, L. and Hruzdiev, O. (2021) Dualna osvita yak zasib efektyvnoho poiednannia teorii ta praktyky [Dual education as a means of effective combination theory and practice]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 3, pp. 58–65. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.3.58 (accessed March 3, 2024)
4. Shcho take dualna osvita. Buklet vid USAID [What is dual education. Booklet from USAID]. Available at: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine> (accessed March 3, 2024)
5. Doslidzhennia rynku pratsi v hotelnomu rynku pratsi Ukrainy u 2023 r [Study of the labor market in the hotel labor market of Ukraine in 2023]. Available at: https://uhra.com.ua/2023/12/29/uhra_results/ (accessed March 3, 2024)
6. Kashynska O. (2020) Uprovadzhennia elementiv dualnoi formy zdobuttia vyshchoi osvity v pidhotovku fakhivtsiv hotelno-restoranoi spravy [Implementation of elements of a dual form of higher education in the training of hotel and restaurant specialists]. *Scientific achievements of modern society. Abstracts of the 9th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. P. 569–576. Available at: <http://sci-conf.com.ua> (accessed March 3, 2024)
7. Shykina O. V. (2023) Korporatyvna osvita yak oznaka intehratsiinykh protsesiv u hotelnykh merezhakh [Corporate education as a sign of integration processes in hotel chains]. *Ekonomika ta suspilstvo*. no. 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-123> (accessed March 3, 2024)
8. Akredytatsiini spravy na portali Natsionalnoho ahentstva zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Accreditation cases on the portal of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education]. Available at: <https://public.naq.gov.ua/> (accessed March 3, 2024)